

Un mestre mallorquí entre els Beatles

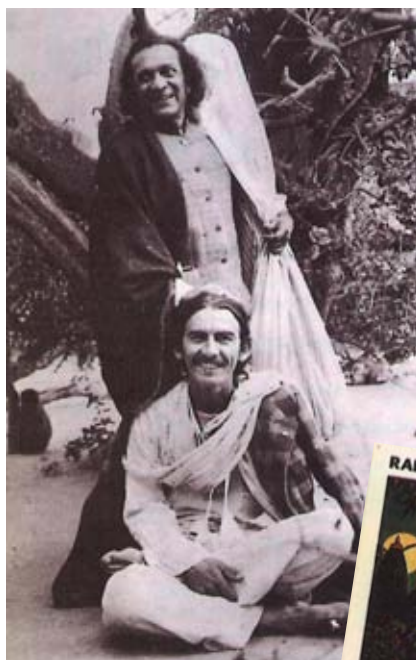
El gran traductor de sànscrit Joan Mascaró va ser una peça clau en l'orientalisme místic de The Beatles, especialment de George Harrison. EL TEMPS publica una carta inèdita que demostra aquesta relació i explica per primer cop com va sorgir la cançó "The Inner Light".

ORIOL CORTACANS

El 29 de setembre del 1967 el mallorquí Joan Mascaró (1897-1987) va acudir a un programa de la BBC sobre meditació transcendental. El misticisme oriental s'havia popularitzat amb els moviments contraculturals i fins i tot la principal televisió anglesa se'n feia ressò. Mascaró va ser convidat al programa en qualitat de professor de sànscrit a la Universitat de Cambridge i prestigiós traductor d'aquest idioma a l'anglès. En el debat Mascaró coincidí amb dos músics, John Lennon i George Harrison, del grup de pop-rock més famós del moment, els Beatles.

"Mascaró em va dir que en Harrison era una persona molt comunicativa i que, dels quatre Beatles, era el més interessat per l'Índia", explica Gregori Mir, autor dels dos volums de *Correspondència de Joan Mascaró* (Ed. Moll, 1998) i descobridor de les tres cartes conegudes que Harrison va escriure a Mascaró. "En canvi, en Lennon –continua Mir–, el veia absent i distant".

Els Beatles estaven en plena febrada orientalista. De primer, Harrison va acostar el grup a la música de l'Índia, a través de la coneixença de Ravi Shankar, l'any 1966. I de la música van passar a interessar-se per la filosofia hindú. Per entrar en aquest camí van seguir les tra-

George Harrison amb Ravi Shankar a l'Índia el 1974. Al costat, pòster promocional original del senzill Govinda, gravat pels devots de Sri Krishna el 1970.

duccions a l'anglès dels clàssics hindús que havia fet Mascaró i que encara avui són reeditades amb molt d'èxit i prestigi. Després del programa de la BBC, Mascaró va enviar a Harrison uns quants llibres, entre els quals la seva antologia *Lamps of Fire* ("Llànties

de foc"), editada el 1958 i que recollia obres de grans mestres espirituals de tots els temps. En concret, el professor li va suggerir que musicés el poema del Tao Te Ching, "The Inner Light" ("La llum interior").

Harrison es va sentir tocat per la coneixença de Mascaró, i el 20 d'octubre de 1967 li va escriure una carta demanant-li excuses per no haver-ho fet abans, car la mort recent del seu "amic i mànager" Brian Epstein havia fet que hagués passat "un dels moments més dolents" de la seva vida, i que per això no havia pogut atendre els seus assumptes personals. En la mateixa carta Harrison li agraià els llibres que li havia enviat, i li deia: "Espero que tindrè temps en un futur immediat d'estudiar-los i de comentar-los amb vostè". Mascaró sempre va ser molt rebec als qui ell en deia els "falsos profetes" –els qui s'aprofitaven de la moda de l'espiritualitat oriental per enganyar els incauts–, i també era molt crític contra els qui banalitzaven les filosofies i religions orientals. Mascaró va transmetre aquestes preocupacions a Harrison,

el qual hi estigué d'acord i en la mateixa carta li digué que el programa de la BBC va ser "desastrós" i "banal", però amb un punt d'ironia assegurava: "tanmateix, va ser de gran importància per a les ments banals de la gent que mira la tele". L'amistat epistolar no havia fet sinó començar.

"La llum interior". Un mes després Mascaró va tornar a tenir notícies de Harrison per correu. El guitarrista dels

ORIOI CORTACANS

EL TEMPS va aconseguir amb aquest reportatge demostrar que més enllà del concert de La Monumental, els Beatles tenien una connexió molt especial amb els PPCC. Per primer cop es va publicar que la cançó "The inner light" tenia l'origen en la recomanació que l'erudit mallorquí Joan Mascaró va fer a George Harrison. Mascaró, el gran traductor de sànscrit a l'anglès, va conèixer els Beatles en un programa de la BBC i va fer amistat amb Harrison i d'aquí que més endavant li recomanés un poema del Tao Te Ching per musicar.

En el reportatge vam publicar les cartes que demostren aquesta relació. I a la portada, per fer-ho més beatífic, hi vam afegir unes ensaïmades als 4 Beatles creuant Abbey Road. I encara un parell de modificacions més que segurament fins avui han passat desapercebudes: vam canviar una de les matrícules de la foto per fer-la balear; i la cara d'un dels nians, que és la de l'autor del reportatge.

"Barcelona, 1969.

Vaig ser redactor d'EL TEMPS a Barcelona, on vaig escriure de cultura, societat i política internacional. L'any 2005 vaig emprendre una nova aventura fundant la productora Batabat, en què actualment treballa."

Anecdotalari

La vida agitada de The Beatles ha donat múltiples biografies: sobre el grup, sobre cada un dels seus membres, sobre els músics que han participat d'alguna manera amb el grup, sobre el productor, sobre el mànager, sobre pares i mares dels Fab Four, etc. De tota aquesta literatura –més o menys ajustada a la realitat del grup–, n'han aparegut multitud de notícies i fets curiosos que han ajudat a engrandir la imatge mítica dels Beatles. Aquest recull, que no és exhaustiu, pretén mostrar alguns fets curiosos o poc coneguts dels quatre nois de Liverpool.

Aprenent de perruquera. La principal responsable de la imatge de la primera època dels Beatles fou Astrid Kirchners. Aquesta fotografia era la xicoteta de Stuart Sutcliffe, baixista dels Beatles del començament. Sutcliffe i Kirchnerr es van instal·lar a Hamburg, on els Beatles feren alguns concerts. Kirchnerr s'inspirà en el tall de cabells i la manera de vestir dels joves de classe alta d'Alemanya per substituir la roba i el tupè que aleshores duïen els nois de Liverpool. L'únic dels Beatles que mai no va acceptar les idees estètiques de Kirchnerr fou Pete Best, el primer bateria dels Beatles, considerat aleshores el més ben plantat del grup.

Censura. En la famosa portada del disc *Sgt. Pepper's Lonely Hearts Club Band* (1967), on apareixen 62 personatges, encara n'hi havia d'haver quatre més, que per raons diferents en foren exclosos. Lenin i Ghandi foren censurats per la discogràfica, l'un per comunista i l'altre perquè era el líder de la independència de l'Índia de la Corona Britànica. Els altres dos personatges descartats van ser Hitler i Jesucrist, que havia proposat John Lennon fent honor a la seva fama de provocador.

El que sí que es va escapar de la censura de la discogràfica va ser la plantació de marihuana que hi ha als peus dels quatre membres del grup.

Còpies. L'impacte dels Beatles ha estat tan gran que grups i intèrprets de tot tipus s'hi han referit des de molts punts de vista. Ella Fitzgerald, Sonny Curtis, Ringo Starr, U2 i Paul Simon... són dels qui han fet cançons que parlen dels Beatles. Les portades dels seus discos també han estat copiades i parodiades sovint, com a *We're Only in it for the Money*, de Frank Zappa. En el cas dels Rutles, la paròdia dels quatre músics de Liverpool, la van dur a una sèrie televisiva de la NBC. Fins i tot Frank Sinatra, Dean Martin, Bing Crosby i Sammy Davis Jr. van ajuntar-se al grup The Bumpers, el 1964, per ironitzar sobre els Beatles.

Conscienciats. A més d'abanderar un moviment contracultural i pacifista i d'explicar-ho en les seves cançons, els Beatles també van tenir actituds que definien la seva consciència contrària a les injustícies. Als Estats Units més d'una vegada s'havien oposat als organitzadors dels seus concerts que discriminaven el públic de raça negra o que volien posar un preu massa elevat a les entrades. També en un concert a les Filipines es van negar a acudir a la recepció oferta pel dictador Ferdinand Marcos, amb què aquest els va retirar quasi tot el servei de seguretat i els controls duaners foren molt estrictes.

continua a la pàg. 94 >>

ve de la pàg. 93 >>> **Hippylàndia.** L'any 1969 John Lennon va comprar una petita illa a prop d'Irlanda per fer-ne l'estat hippy, reconegut internacionalment. L'illa es deia Dorinish i mai no va arribar a convertir-se en el que volia Lennon.

Inaugurar el satèl·lit. El dia 25 de juny de 1967, 200 milions de persones van sentir i veure els Beatles cantant "All You Need Is Love" en la inauguració de les comunicacions per satèl·lit. Els hi van acompanyar fent veus els membres de The Who, els Rolling Stones i els Hollies.

Joies per a aplaudir. Al multiconcert del Royal Command Performance de Londres, a final del 1963, John Lennon va dir des de l'escenari que la gent piqués de mans, però que la noblesa i la reina, presents a les llotges del teatre, podien fer dringar les joies.

Lennon escriptor. John Lennon va escriure tres llibres sense gaire valor literari, però sí divertits. *In His Own Write* (1964), que va guanyar el Foyle's Literary Prize, i *A Spaniard in the Works* (1965) es van publicar aprofitant la beatlemania. El tercer, *Skywriting by Word of Mouth*, es va editar després del seu assassinat i ja no té la gràcia dels altres dos. A més de llibres, Lennon també havia fet alguns articles a la revista *Mersey Beat*, l'any 1961, amb el pseudònim "Beatcomber".

Maria per als nervis. El 26 d'octubre de 1965 els Beatles van rebre la distinció de membres de l'Orde de l'Imperi Britànic al Palau de Buckingham (Londres) de la mà de la reina Elisabet II. Temps després van confessar que estaven tan nerviosos que havien fumat marihuana en un lavabo del palau per tranquil·litzar-se.

Mersey. El Mersey és el riu que travessa Liverpool i que va donar nom al so dels grups de principi dels 60 que tocaven en aquesta ciutat, entre els quals hi havia els Beatles, Gerry and the Peacemakers i els Searchers. També va donar nom a una revista musical que va escollir els Beatles com el grup més popular del moment. Després es va saber que els membres del grup s'havien atipat d'omplir i enviar butlletes i butlletes de la publicació; per aconseguir la distinció de la popularitat.

Nom. El nom del grup, se'l van empescar seguint l'exemple dels Crickets ('grills'), de Buddy Holly, el qual admiraven molt. Lennon va fer un joc de paraules amb *beat* ('batre', 'ritme') i els *beetle* ('escarabat'). Paul McCartney fins i tot va arribar a comprar els drets de les cançons de Holly

Pares stonians. John Lennon i Paul McCartney van ser els autors del primer èxit dels Rolling Stones: "I Wanna Be Your Man" (1963). Un antic col·laborador de Brian Epstein, mànager dels Beatles, els va demanar una cançó per a un grup nou. Paul va fer un primer esbós del tema, i John el va ajudar a convertir-lo en cançó. En una ocasió Lennon va dir que, si no fossin els Beatles, serien els Rolling Stones.

Paul McCartney és mort. Un dels rumors més estesos de la beatlemania és el de la suposada mort de Paul McCartney, que hauria estat substituït per l'actual Paul McCartney, un impostor que s'hi assemblaria molt. Aquest rumor, creat per un disc-jòquei de Detroit, ha estat alimentat per la imaginació delirant de molts fans. Entre les moltes proves que es donen per sostenir aquesta usurpació d'identitat hi ha les següents:

—A la coberta de l'àlbum *Sgt. Pepper's Lonely* continua a la pàg. 96 >>>

Beatles li tornava a agrair que li hagués enviat més llibres, "sobretot el seu bonic *Lamps of Fire*. Crec que en puc treure moltes lletres noves", assegurava Harrison, en aquells moments molt interessat a fer cançons plenes d'elements transcendents. Si Mascaró li havia enviat els seus treballs de traducció, Harrison li va enviar un disc, probablement el darrer que havien fet els Beatles, *Sgt. Pepper's Lonely Hearts Club Band* (juny de 1967), que incloïa la cançó "Within You Without You", en què Harrison toca el sitar indi. Mascaró li va escriure dient-li que el disc li havia agradat molt, cosa que Harrison li agraf, bo i assegurant-li que en el futur encara es podria fer "molta més cosa en aquesta línia", com demostrà en treballs posteriors, amb el grup i sobretot en solitari. Harrison va anar unes quantes vegades a l'Índia per perfeccionar el sitar i conèixer millor la cultura, abans que els Beatles, acompanyats de dones i amics, com ara Mía Farrow, s'hi instal·lessin durant una temporada, concretament al centre de meditació que el Maharishi Mahesh Yogi tenia a Rishikesh.

Va ser en una d'aquestes estades a Bombai que Harrison va enregistrar per primer cop les notes de "The Inner Light", que Mascaró li havia demanat que musicés. El dia 12 de gener de 1968, als estudis d'EMI de Bombai, Harrison, envoltat de músics i instruments indis, va enregistrar en cinc preses la música de la peça. I, enmig del procés creatiu, de seguida va voler avisar el professor de sànscrit que li havia recomanat aquell text.

Tretze dies després de l'enregistrament i ja des d'Anglaterra, Harrison escrivia una carta a Mascaró (reproduïda a la pàgina 21) explicant-li la notícia. I hi afegia per primer cop la frase "Jay Guru Deu" al final d'una carta. La cançó, de dos minuts i trenta cinc segons, fou completada els dies 6 i 8 de febrer de 1968 als estudis londinencs d'Abbey Road, amb la veu de Harrison i els cors de Paul McCartney i John Lennon. La lletra de la cançó quedà així: "Sense ni passar la porta / puc saber-ho tot, del món, / sens mirar per la finestra / sabia els camins del cel. Com més lluny viatges / més poquet en saps / més poquet, més poc en saps.

Sense passar per la porta / pots saber-ho tot, del món, / sens mirar per la finestra / pots saber els camins del cel.

Com més lluny viatges / més poquet en saps/ més poquet, més poc en saps.

Arriba-hi sens viatjar. / Ves-ho tot sense mirar. / En tot obra sense obrar”.

Aquella cançó tan mística va omplir la cara B del single que contenia la peça “Lady Madonna”, i que es va posar a la venda al mercat anglès el 15 de març d’aquest mateix any, només set dies després d’haver completat l’enregistrament de “The Inner Light”. Era la primera aparició d’un tema de Harrison en un single dels Beatles: a la cara A, hi havia una peça inspirada en Fats Domino, i a la cara B una de molt diferent, inspirada en la música i l’espiritualitat orientals.

Des d’aleshores “The Inner Light” ha estat de les peces menys conegudes del grup de Liverpool. Només es va tornar a editar, de manera oficial, una vegada l’any 1988 al *Box Set*, una capsula de luxe amb quinze discs; i el 1990 en el compacte *Vol.2-Past Masters*, que recollia cares B i cançons dels Beatles que no havien aparegut als àlbums anglesos.

La carta del 25 de gener és la darrera missiva coneguda que Harrison va enviar a Mascaró. Però, pels comentaris

L'acostament dels Beatles a l'orientalisme data de mitjan anys seixanta, l'època en què van conèixer Joan Mascaró. Al

costat, caràtula del senzill on apareix la cançó *The Inner Light*.

que hi fa, podem deduir que la voluntat del músic era de continuar la relació. Gregori Mir dubta que mai es trobessin; d’una banda perquè Mascaró era una persona molt solitaria, i d’una altra pel

ritme de vida tan agitat del grup. El fet és que Harrison va ser dels quatre Beatles el que més va aprofundir en la religió hindú i en la meditació transcendental. En alguns casos seguint els “falsos profetes” que tant criticava Mascaró. Així, Harrison va ajudar econòmicament la secta Hare Krishna, per a la qual féu cançons i produí i enregistrà discos. A més, també amb els seus companys de grup, es deixà seduir pel guru Maharishi Mahesh Yogui, i fou de tots quatre qui més temps passà al seu centre de meditació transcendental de Rishikesh. Aquest guru sempre viatjava amb avió, en primera classe, i s’allotjava a les *suites* dels hotels més luxosos. Quan ell i la seva secta foren esquitxats per un cas d’abusos sexuals, als Beatles, se’ls va acabar definitivament la paciència i se’n començaren a allunyar. Al cap d’un temps, Lennon fins i tot li dedicà una cançó ben dura: “Sexy Sadie”.

El gran professor. Pel que fa a Mascaró, deia que la trobada amb els Beatles li havia anat molt bé, perquè ell s’oposava a tota mena de guerres i a gastar diners en bombes atòmiques, igual que aquell famosíssim grup de rock. “El moviment contracultural que havien iniciat els Beatles li interessava molt”, assegura Mir.

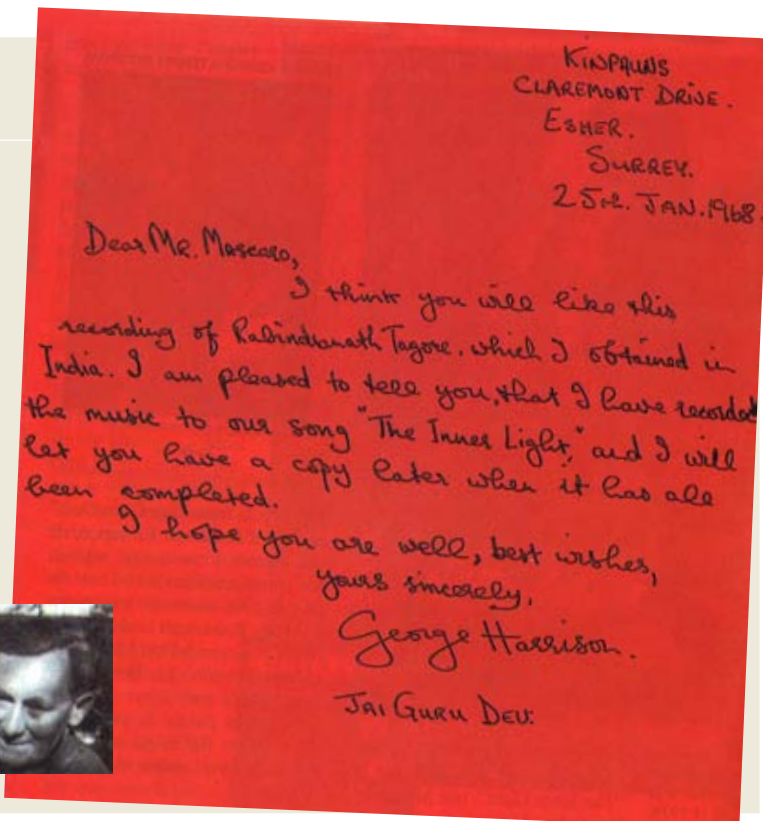
La darrera carta

Aquesta és la darrera carta coneguda que George Harrison (foto esquerra) va escriure a Joan Mascaró (foto dreta):

Benvolgut Sr Mascaró,

Crec que li agradarà aquest enregistrament de Rabindranath Tagore que vaig aconseguir a l’Índia. Em plau de dir-li que n’he enregistrat la música a la nostra cançó “The Inner Light” (“La llum interior”) i que li’n faré arribar una còpia més endavant quan sigui ben acabada. Espero que es trobi bé, amb els millors desigs.

*Atentament,
George Harrison
- Jai Guru Dev*

ve de la pàg. 94 >>> *Hearts Club Band* hi ha una mà damunt el cap d'en Paul, cosa que és símbol de mort. A més, el seu instrument, el baix, surt fet amb flors plantades damunt el que sembla un cos enterrat. A l'interior de l'àlbum, Paul hi apareix amb una cinta al braç i les lletres O.P.D., acrònim que s'utilitza al Canadà per *Officially Pronounced Dead* (Declarat oficialment mort).

—La cançó “Glass Onion”, de John Lennon, diu “I ací teniu una altra pista per a tots vosaltres / La morsa era Paul”. En algunes societats aquest animal és símbol de la mort.

—A la cançó “Revolution #9”, de l'àlbum blanc, hi ha una veu que repeteix *number nine, number nine*, i si, en aquest segment, es fa girar l'LP enrere, es pot sentir *turn me on, dead man*, que entre més coses vol dir: “estimula'm, home mort”.

—Si fem girar enrere l'LP, entre la cançó “Black Bird” i “I'm so Tired”, es pot sentir, més o menys, *Paul is dead, miss him, miss him* (“Paul és mort, l'enyorem, l'enyorem”).

—A la fi del tema “Strawberry Fields Forever” John Lennon diu una cosa com ara *I buried Paul* (“Vaig enterrar en Paul”). En realitat diu *cranberry sauce* (‘salsa de nabius’).

—A la coberta del disc *Abbey Road*, on els quatre membres del grup travessen un pas zebra en fila índia, Paul hi apareix descalç (sovint els morts s'enterren sense sabates) i amb el pas canviat respecte als altres quatre Beatles. Tot el quadre sembla un enterrament, amb en John vestit de blanc, com un capellà, en Ringo de negre, com qui aguanta el penó fúnebre, i George amb roba texana, com l'enterramorts.

Psicòpata inspirat. El psicòpata Charles Manson va fer una matança que va commoure el món. Quan el van agafar, va assegurar que s'havia inspirat en els missatges amagats als discos dels Beatles i, en concret, en la cançó “Helter Skelter”, que apareix al disc *The Beatles* (1968), l'anomenat “àlbum blanc”, per assassinar tota aquella gent, entre la qual hi havia l'actriu Sharon Tate. Manson fins i tot va editar un disc l'any 1970 titulat *Lie*.

Públic caní. Al disc *Sgt. Pepper's Lonely Hearts Club Band* de l'edició anglesa, s'hi va enregistrar una nota a 20.000 Hz que només els gossos podien sentir.

Rebutjats. Abans de signar un contracte discogràfic amb EMI, a través del productor George Martin, els Beatles foren rebutjats unes quantes vegades. Una de les discogràfiques que els va rebutjar va ser la discogràfica aleshores més potent del Regne Unit, Decca, que va considerar que aquell grup de províncies feia una música amb un so de guitarres passat de moda. En lloc dels Beatles Decca va contractar Brian Poole and the Tremeloes. L'error va ser parcialment corregit més tard amb la contractació dels Rolling Stones —això sí, a petició dels Beatles.

* Algunes curiositats d'aquestes i més encara es poden trobar a *Diccionario de los Beatles* de Ramon Moreno, editat per l'editorial valenciana La Màscara, i també a *Rock Lists* de Dave Marsh, editat per Simon&Schuster.

Mascaró va instal·lar-se a Comberton, un poble a prop de Cambridge, fugint de la guerra civil i la dictadura franquista. A la Catalunya republicana, ja feia de professor de sànscrit a la Universitat de Barcelona, a més de ser mestre de l'Escola Normal i l'Institut Escola. Entre les seves obres es destaquen les traduccions a l'anglès de clàssics com els *Upanishads*, o el *Bhagavad Gita*. La majoria de crítics anglesos reconeixen que les traduccions de Mascaró són les millors, en el sentit que trenquen amb l'erudició dels clàssics. Com diu Mir: “Ell tradueix el sànscrit a un anglès senzill i pur”. Sam Abrams ha arribat a dir que l'anglès de Mascaró és millor que no pas el de Conrad i Nabòkov, considerats els dos autors no anglòfons que mi llor han escrit l'anglès aquest segle.

Mascaró va relacionar-se amb molts intel·lectuals, polítics i financers, amistats que va mantenir per correspondència des de l'exili. Mossèn Alcover, Gabriel Alomar, Carles Riba, Ramon Panikkar, Carles Pi i Sunyer i Josep Trueta són algunes de les persones amb qui Mascaró es cartejà i que Gregori Mir ha recollit en el seu llibre. Les cartes de Harrison a Mascaró no hi figuren, perquè la vídua, Katheleen Mascaró, deia que preferia que, en el llibre de Mir, només hi figurés la correspondència catalana i espanyola. De fet, segons Mir, la senyora Mascaró no sabia que el seu marit tingués un arxiu privat.

Va ser l'any 1997 que Mir va descobrir que entre la correspondència catalana de Joan Mascaró hi havia tres cartes d'un tal Harrison, amb una signatura idèntica a la de l'ex-Beatle. Aleshores la va mostrar a Katheleen, que en va estar “molt contenta”, diu Mir; tant que el 1998, en la visita següent a casa seva, a Comberton, ara no fa ni un any, les hi va regalar.

Mir afirma que Mascaró és un tresor per a la nostra cultura, en qualitat d'intel·lectual, de catalanista, de demòcrata, i que, ben treballat, obre molts camins, “com el de l'orient i part del del món anglosaxó”. Tant parlava amb savis dels més savis com amb músics de rock de cabells llargs i d'aspecte deixat. En aquest cas, fins al punt d'influir en bona mesura en l'acostament al món oriental del grup més important de tota la història del rock, els Beatles.